

Рубен АНТОНЯН

ад'юнкт кафедри кримінального права
та кримінології

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. **Михайло ФРОЛОВ**

(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ)

ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ІТ-КОМПАНІЙ НА ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЕВОЛЮЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Транснаціональні ІТ-компанії, такі як «Google», «Facebook», «Amazon», «Apple» та ін., займають лідируючі позиції на глобальному ринку технологій. Їхня діяльність має безпосередній вплив на права людини, порушуючи питання захисту приватності, свободи слова, рівності доступу до інформації та інші фундаментальні права. Розвиток технологій та інтернет-комунікацій створює нові виклики для міжнародного права, яке повинно еволюціонувати, щоб забезпечити адекватну реакцію на зміни в глобальній економіці і суспільстві.

ІТ-компанії мають значний вплив на права людини через різноманітні аспекти своєї діяльності:

1. **Право на приватність.** Одним із основних порушень прав людини є загроза порушення приватності користувачів через необмежений збір персональних даних. Компанії, як-от «Facebook» і «Google», здійснюють постійний моніторинг і збір даних про інтереси, вподобання та активність користувачів без чіткої та інформованої згоди з боку останніх. Це порушує право на приватність, закріплене у міжнародних правових актах [1, с. 62];

2. **Свобода вираження поглядів.** Модерація контенту на таких платформах, як «Facebook» і «Twitter», іноді призводить до цензури і обмеження свободи вираження поглядів. Алгоритми, що визначають видимість публікацій, можуть обмежувати доступ до інформації, що має негативний вплив на демократичні процеси [2, с. 107];

3. **Доступ до інформації.** Технології, що контролюються великими ІТ-компаніями, можуть створювати нерівність у доступі до інформації. Це стосується як економічних бар'єрів (платні сервіси), так і географічних обмежень (цензура або блокування певного контенту в окремих країнах) [3, с. 154];

4. **Наслідки для прав людини в країнах, що розвиваються.** В країнах, що розвиваються, ІТ-компанії можуть мати серйозний вплив на місцеву економіку і культуру, сприяючи монополізації цифрових ринків і створенню залежності від великих міжнародних корпорацій. Це може призводити до порушення прав місцевих громад, зокрема в контексті робочих умов і доступу до технологій [2, с. 120].

Діяльність транснаціональних ІТ-компаній ставить перед міжнародним правом нові виклики. Незважаючи на визначеність загальних принципів прав людини, існує багато прогалин у правовому регулюванні цього сектора:

1. Відсутність універсальних міжнародних стандартів. Міжнародне право не має єдиних механізмів, які б регулювали діяльність транснаціональних ІТ-компаній, що створює правовий вакуум. Протиріччя між національними законодавствами та міжнародними стандартами ускладнює захист прав людини в глобальному масштабі [4, с. 52];

2. Глобальний пакт ООН про бізнес і права людини. ООН вже зробила спробу створити загальні принципи для регулювання взаємодії між бізнесом і правами людини через Глобальний пакт ООН. Однак реалізація цих принципів стикається з великими труднощами, зокрема через відсутність юридичної сили цих ініціатив у низці країн;

3. Регулювання на рівні національних законодавств. Різні країни намагаються запровадити національні закони для регулювання діяльності ІТ-компаній. Прикладом є Загальний регламент захисту даних (GDPR) в Європейському Союзі, який встановлює правила для обробки персональних даних. Втім, на глобальному рівні це не має універсального застосування [6, с. 114];

4. Проблеми з юрисдикцією та міжнародними судовими органами. ІТ-компанії діють у численних юрисдикціях, що ускладнює їх регулювання та забезпечення дотримання міжнародних стандартів прав людини. Конфлікти між юрисдикціями створюють правовий хаос, внаслідок чого ІТ-компанії можуть уникати відповідальності за порушення прав людини [7, с. 70].

Міжнародне право повинно адаптуватися до нових технологічних реалій. Зокрема, важливо враховувати вплив технологій на соціальні, політичні та економічні процеси:

1. Розвиток міжнародних стандартів захисту даних. Прийняття GDPR Європейським Союзом стало важливим кроком у боротьбі за права людини в цифрову епоху. Водночас необхідно розробити глобальні норми для забезпечення захисту даних, які б не залежали від національних інтересів окремих держав [4, с. 23];

2. Міжнародна співпраця в боротьбі з порушеннями прав людини. Зважаючи на глобальний характер ІТ-компаній, важливо посилити міжнародну співпрацю для вироблення єдиного підходу до захисту прав людини. Це потребує активної участі міжнародних організацій, таких як ООН, у створенні обов'язкових стандартів [6, с. 120];

3. Етичні аспекти діяльності ІТ-компаній. З розвитком технологій особливо важливо створювати етичні норми, які б регулювали діяльність ІТ-компаній у контексті прав людини. Технологічні компанії повинні брати на себе соціальну відповідальність за наслідки своєї діяльності та активно включатися в міжнародні процеси забезпечення прав людини.

Отже, діяльність транснаціональних ІТ-компаній має великий вплив на

права людини в цифрову епоху. Міжнародне право повинно адаптуватися до нових технологічних викликів і створювати механізми для захисту прав людини в глобальному масштабі. Це включає розробку міжнародних стандартів для захисту персональних даних, забезпечення рівного доступу до інформації та свободи вираження поглядів.

Список використаних джерел

1. Кузьміна І. М. Міжнародне право та сучасні виклики. Київ : Юридична думка, 2020. С. 58–62.
2. Гончарук О. А. Права людини та інформаційні технології: міжнародно-правовий аналіз. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019
3. Смірнова, Т. В. Транснаціональні корпорації та права людини: виклики сучасності. Харків : Право, 2021. С. 151–157.
4. Benvenisti, E. The Law of Global Governance. New York : Cambridge University Press, 2018. 331 p.
5. UNESCO. The Role of Technology in Promoting Human Rights. Paris : UNESCO, 2019.
6. Parker C. Human Rights and Digital Platforms: A Legal Perspective. Oxford : Oxford University Press, 2021.
7. Mellor B. Cybersecurity and International Law. Berlin : Springer, 2022.

Валерія АФТАНАСІВ

здобувач вищої освіти ННІ права та
правоохоронної діяльності

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. **Наталія ГРАБАР**

(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ТА ПОРЯДКУ СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ

Інститут аліментних зобов'язань завжди був одним із тих, котрі гарантували та забезпечували правові відносини у сім'ї. Хоча проблеми аліментних зобов'язань все ж таки існують, проте захист прав дитини та забезпечення їй гідного рівня життя є обов'язком батьків, а гарантом у їх реалізації виступає держава.

Однак традиційні підходи до регулювання аліментних відносин часто не враховують гендерних аспектів, які можуть суттєво впливати на права та обов'язки сторін у цих відносинах, зокрема, одним із проблемних є розлучення та в подальшому стягнення та сплата аліментів.

Поняття «аліменти» та «утримання» в юридичній науці не мають однозначного тлумачення. Хоча їх часто використовують як взаємозамінні, дослідники пропонують різні підходи до їх розуміння. Так, Т. Малярчук